

Řešení šikany

Objevily se v některé ze škol ve vaší obci v poslední době případy šikany?

Mezi dětmi a mladistvými je dnes celá řada potenciálních příčin neporozumění, napadání či psychického a fyzického ponižování, často kvůli odlišnosti (etnické, sociální), agresivitě, nepřiměřené soutěživosti a orientaci na individuální úspěch.

Pokud podobné problémy řeší škola ve vaší obci a chcete zjistit, jak se k této situaci můžete postavit ze strany obce, podívejte se na následující přehled možností.

Termínem šikana označujeme jakékoliv fyzické nebo psychické omezování, ubližování, vydírání, nadávání apod. jedinci (skupince) v kolektivu (skupině, třídě). Dochází k ní ve všech skupinách věkových i sociálních. K problematice šikany existuje celá řada odborných publikací, článků, webových portálů apod., které najdete v závěru tohoto textu. Najdete zde teoretický vhled do problematiky i konkrétní návody, jak postupovat v určitých situacích. Řešení šikany je během na dlouhou trať a je vysoce individuální (ve vztahu k agresorovi, oběti, rodičům, třídnímu učiteli, třídnímu kolektivu, vedení školy a všem zainteresovaným).

Zákonné podmínky:¹

- Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Odpovědnost školy

- V souladu s ustanovením školského zákona jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).

- Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.
- Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221–224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.
- Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřežazení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadržování (§ 166 tr. zákona) či schvalování trestného činu (§ 165 tr. zákona), v krajním případě i podněcování (§ 164 tr. zákona). Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanoujícími žáky, apod.

¹ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/2008-6.

Řešení šikany v rámci školy:

Řešení šikany vyžaduje citlivý a erudovaný přístup. Na každé škole je školní metodik prevence, který má na starosti prevenci rizikového chování, kam šikana spadá. V jeho kompetenci je v rámci minimálního preventivního programu zařadit program proti šikanování.² V něm je podrobně popsán postup školy k prevenci a řešení šikany, krizový plán, způsoby nápravy, zásady při vyšetřování apod. V rámci řešení je důležité rozkrýt nezdravé vztahy všech zúčastněných – nejen zmíněných obětí a agresorů, ale také tzv. mlčící většiny (spolužáci), třídního učitele, eventuálně dalších pedagogů. Podrobné postupy jsou popsány v uvedených materiálech.

² Podrobně čl. 5 Program proti šikanování Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/2008-6.

Řešení šikany v rámci obce:

Důležité je mít se na koho obrátit, tzn. systematicky budovat síť spolupracujících organizací a institucí, které jsou v dané věci kompetentní. Tato síť je podrobně rozepsána na str. 48 (Na koho se obrátit, s kým konzultovat).

ZDROJE INFORMACÍ:

- Informační portál o šikaně na školách
<http://www.minimalizacesikany.cz>
- Stránky občanského sdružení společenství proti šikaně
<http://www.sikana.org/>
- Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky
<http://www.msmt.cz/pro-novinare/metodicky-pokyn-k-prevenci-a-reseni-sikanovani-mezi-zaky>

PUBLIKACE

- Kolář, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011.
- Janošová, P. *Šikana a vyčleňování žáků na základní škole*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011.
- *Problémové situace v kolektivu [materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ]*. Praha: Raabe, 2011.
- *Patologické vztahy ve skupině [materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ]*. Praha: Raabe, 2011.
- Rogers, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011.
- Vašutová, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010.
- Neckař, P. *Stop šikaně: publikace pro žáky a jejich rodiče*. Hradec Králové: Statutární město Hradec Králové, 2010.
- Peretti, F. *Poraněné srdce: příběh šikany*. Praha: KMS, 2010.
- Říčan, P., Janošová, P. *Jak na šikanu: jak zjistit šikanu, psychologie dětské skupiny, vyšetřování šikany, výchovný zásah a náprava následků, prevence*. Praha: Grada, 2010.
- Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Praha: Grada, 2009.
- Herzog, R. *Násilí není řešení: prevence násilí a management konfliktu ve školách*. Plzeň: Fraus, 2009.
- Vágnerová, K. (ed.). *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče (na základě praxe a zkušeností lektorů projektu Minimalizace šikany Markéty Bajerové et al.)*. Praha: Portál, 2009.
- Fieldová, E. M. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. Praha: Ikar, 2009.
- Spalková, D. *Postavme se šikaně!* Liberec Alfa marketing, 2007.
- Bourcet, S., Gravillonová, I. *Šikana ve škole, na ulici, doma: jak bránit své dítě – praktický průvodce pro rodiče, pedagogy a vychovatele*. Praha: Albatros, 2006.
- Lovasová, L. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006.
- Kolář, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2005.
- Bendl, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003.

NA KOHO SE OBRÁTIT, S KÝM KONZULTOVAT

■ Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je poradenským pracovníkem školy. Řeší problematiku a prevenci rizikového chování, kam šikana spadá. Je stěžejní osobou, která má v kompetenci řešení šikany v rámci školy. Více o náplni jeho práce v příloze č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

■ Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

V rámci sítě školských poradenských zařízení se můžete obrátit na metodika prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Vyhláška¹ říká, že poradna prostřednictvím metodika prevence zajišťuje prevenci sociálně patologických jevů (aktuálně užívaný pojem: rizikového chování), realizaci preventivních opatření a koordinaci školních metodiků prevence.

■ Síť organizací na webovém portále Prevence-info.cz

Zveřejněná mapa nabízí seznam s přehledy kontaktů na instituce, které v rámci ČR zabezpečují na horizontální i vertikální úrovni oblast primární prevence rizikového chování – věcně příslušné resorty, poradní a pracovní orgány a výbory, vzdělávací instituce, školská zařízení poskytující poradenské služby, nestátní neziskové organizace, školy a jiné, logicky tříděno dle krajů, dále pak podle příslušnosti k obcím s rozšířenou působností.

<http://prevence-info.cz/sit-sluzeb/sit-organizaci/prehled>

Telefonické linky:

■ Linka bezpečí

Volání je zdarma z pevných i mobilních telefonů

Telefonická pomoc dětem: 116 111

Rodičovská linka: 840 111 234

e-mail: pomoc@linkabezpeci.cz

chat: chat.linkabezpeci.cz

■ Linka důvěry – Modrá linka

V provozu denně od 9.00 do 21.00 hod.

tel.: 549 241 010

mobil: 608 902 410

Skype: modralinka

e-mail: help@modralinka.cz

Přílohy

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/2008-6
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., v platném znění, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

¹ Vyhláška č. 72/2005 Sb., v platném znění, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.